

Op pad met Andreas Schotel

Wandelzoekpagina

Lengte

17 km

Start- en eindpunt

Café Schuttershof
Dorpsstraat 2
5085 EG Esbeek

Openbaar vervoer

Bus 143 Arriva Tilburg - Reusel. Bushalte Esbeekseweg 24. 5085 EA Esbeek. Vanaf de bushalte is het 250 meter naar het startpunt.

Parkeren

Parkeerplaats naast voormalige kerk van H. Adrianus, Dorpsstraat 10, 5085 EG Esbeek

Horeca

Café Schuttershof
Dorpsstraat 2
5085 EG Esbeek

Herberg In Den Bockenreyder
Dunsedijk 3
5085 ND Esbeek

Onderweg zijn er bankjes en picknick plekken

Routemaker

Charles Aerssens

Versiedatum

03-03-2026

Midden Brabant

Deze thematische rondwandeling gaat vanuit het vertrek in het rustiek gelegen Esbeek door de Brabantse ommelanden en door Landgoed De Utrecht. Het is de streek waar de Rotterdamse graficus en kunstenaar Andreas Schotel na zijn militaire diensttijd in WOI in de periode vanaf 1923 tot in de 70-tiger jaren van de vorige eeuw inspiratie heeft gevonden voor zijn rijke oeuvre aan naturalistische etsen. Met zijn gezin brengt hij er de zomermaanden door in een klein zomerhuisje, De Schuttel. En met grote nauwkeurigheid geeft hij de tijdsgeest weer van het authentieke Brabantse landschap, de boerenbevolking en de werkende mens. Op markante plekken aan de route heeft beeldhouwer Hannes Verhoeven dit tijdsbeeld van Andreas Schotel gevangen in levensechte sculpturen, kunstwerken die geïnspireerd zijn op etsen en aquarellen van Andreas Schotel.

De rondwandeling volgt deels routemarkeringen van het Wandelroutenetwerk VisitBrabant. Routebeschrijving via knooppunten: Startpunt - 88 - 91 - 93 - 70 - 38 - 89 ..... 59 - 58 - 15 - 16 - 57 - 56 ..... 11 - 9 ..... 55 - 50 - 51 - 52 - 53 - 83 - 82 - 90 - Eindpunt.

L.A.W.V. "VIA-VIA"

Routebeschrijving

1 Voor deze thematische rondwandeling is Café 'Schuttershof' de ideale plek van vertrek om op pad te gaan in de voetsporen van de kunstenaar Andreas Schotel (1), waarvan het museum is ondergebracht in dit café. We volgen de Dorpstraat en passeren bij het infopaneel van het wandelroutenetwerk aan de rechterzijde de aan de eredienst onttrokken Parochiekerk H. Adrianus (2), waarin nu Basisschool 'Torenlei', de buitenschoolse opvang en de peuterspeelzaal is ondergebracht. We wandelen door de kleine dorpskern van Esbeek, waar we meteen op de overgang van de Dorpstraat met de Oude Trambaan verrast worden we door het kunstwerk van een wachtend gezinnetje (3) van kunstenaar Hannes Verhoeven (4). Rechttuit gaat de route over de Oude Trambaan tot aan KNP88. We slaan hier rechtsaf de Spaaneindsestraat in langs het infopaneel van VisitBrabant. Met de bocht mee laten we de bebouwing van Esbeek achter ons en komen in het buitengebied. We passeren KNP91 en aan de linkerzijde in een beeldentuin het kunstwerk De Houthakker van de Esbeekse kunstenaar Hannes Verhoeven. Schuin aan de overzijde staat een imposante en karakteristieke lindeboom (5), die Andreas Schotel in een schets heeft vereeuwigd. We zijn hier in het kleine buurtschap Spaendershorst (6) bij Camping De Spaendershorst. ,

2 Bij Camping De Spaendershorst slaan we linksaf de Oranjabond in. We vervolgen de klinkerweg en komen even verderop over het bruggetje aan het piepkleine rode tuinhuisje 'De Schuttel' (7), het voormalige atelier van Andreas Schotel, die hier met zijn gezin sinds 1924 de zomermaanden doorbracht. De route vervolgend staan we bij KNP93 en hebben we de linkerzijde zicht op de oude boswachterswoning Oranjabond van Orde (8). Als we even verderop aan het bosgebied de

parkeerplaats voorbij zijn bereiken we KNP70, waar we linksaf het gemarkeerde bospad inslaan richting KNP38. Hier aangekomen krijgen we in het open landschap zicht op Esbeek. Rechttuit komen we op de Oude Trambaan, een historisch overblijfsel van de voormalige stoomtramlijn van Tilburg naar Turnhout. De route gaat als brede zandweg naar links om bij de eerste bebouwing in verharde weg over te gaan. Voorbij KNP89 passeren we een bijzonder element in het weiland aan de linkerzijde. Hier staat het kunstwerk 'Zeeuwse boerinnen' (9), zoals Andreas Schotel deze boerinnen destijds in het Esbeekse landschap heeft gezien. Zij zijn hier in beeld gebracht door Hannes Verhoeven.. Aangekomen op de T-splitsing met de Pastoor Jurgensstraat gaan we linksaf en wandelen tot aan de Y-splitsing met de Tuldensedijk, die we volgen tot aan de zandweg, die wordt aangegeven het straatnaambordje Beerendijk, in de volksmond ook wel het 'Muggestraatje' genoemd. Beerendijk is een herinnering aan de familie de Beer, die van 1965 tot 1986 een boerderij op Het Hoogheid bewoond hebben.

3 Wandelend over de Beerendijk doemt voor ons aan de linkerzijde in het open landschap een reusachtige 8 meter hoge houten koe op! Dit opmerkelijk kunstwerk met de naam 'De Melkfabriek' (10) aan de Andreas Schotel Route is een idee van Hannes Verhoeven en gerealiseerd door vrijwilligers uit de Esbeek. We gaan bij het infopaneel even naar links om deze uit de kluiten gewassen koe van nabij te bekijken en te beklimmen voor een uitzicht op de omgeving. Terug op de zandweg vervolgen we onze route. Als we de waterloop van de Hoogeindsche Beek zijn overgestoken komen we op de T-splitsing staan bij KNP59 aan de Hoogeindsestraat in het buurtschap Hoogheind. Hier slaan we rechtsaf en bereiken

verderop op de T-splitsing KNP58. Opnieuw naar rechts komen we even verderop aan KNP15 en een parkeerplaatsje met infopaneel. Hier staan we oog in oog met opnieuw een levensechte sculptuur van Hannes Verhoeven met de titel 'Verroeste Pk's' (11).

4 Dan gaat onze route naar links langs de sluitboom. We komen nu in het kleine unieke natuurgebied Broekeling, dat uit enkele vennen met een rijke plantengroei bestaat en waardoor de Hoogeindsche beek stroomt. We wandelen meteen rechtsaf op het oeverpad langs het water. Gagelstruiken, Jeneverbesstruiken en berken bepalen het landschapsbeeld. We komen op het groengeel gemarkeerde wandelnetwerk en steken de Hoogeindse beek over. Aan de linkerzijde zien we op de oever van het venntje de sculptuur 'Baadster (12) in Broekeling' van Hannes Verhoeven. We komen uit bij KNP16 en slaan linksaf voorbij aan de bijenstal, naar een voorbeeld van een ets van Andreas Schotel. Hier slaan we rechtsaf door een sparrenlaantje en komen aan het einde op een T-splitsing. De route gaat naar links en zo bereiken we KNP57. Naar rechts passeren we boerderij De Koekoek en de picknickplek om dan op de kruising bij KNP56 linksaf te slaan.

5 Schuin voor ons links hebben we zicht op de beeldbepalende gebouwen en de monumentale brandtoren met houtvesterswoning van Landgoed de Utrecht (13). Het eerste pad rechtsaf brengt ons op het Arnoldspark (14) met arboretum. Op de noordzuid as heb je zicht op de brandtoren met houtvesterswoning. Daarnaast staat op de oostwest as het bijna zes meter hoge beeld 'Ontmoeting met de meester' van de Andreas Schotel, staande aan zijn schildersezel, gerealiseerd door kunstenaar Hannes Verhoeven als onderdeel uit van de Andreas Schotelroute, die door dit deel van het landgoed verloopt. Vanaf de vijver wandelen we in zuidwestelijke richting het Arnoldspark uit en komen we op het kruispunt met de Prins Hendriklaan uit. We steken de Prins Hendriklaan over en volgen de groengele markeringen van het wandelroutenetwerk op het bospad, dat op de topografische kaart vermeld

staat als Duivelrijtsebaan. We negeren alle zijpaden tot we na een flauwe bocht naar rechts aan een meer open stuk aan de rechterzijde komen. Hier is een duidelijke richtingsverandering op een berm paal naar links. Na goed honderd meter slaan we rechtsaf en komen op een brede zandweg. De route voert ons hier over de Natuurbegraafplaats De Utrecht (15). Zo bereiken we bij KNP11 de Scheidijk, die de gemeentegrens vormt tussen Hilvarenbeek en Reusel-De Mierden. We slaan hier op de Scheibaan linksaf en komen langs de ceremonieplek met ontmoetingsruimte en parkeerplaats aan de N269.

6 We verlaten nu het westelijk deel van Landgoed De Utrecht. We steken de N269 over en vervolgen onze route over het zandpad tot aan KNP9. Dit pad loopt pal langs de noordgrens van Landgoed Wellenseind (16). Bij KNP9 houden we de groengele markering aan richting KNP12 aan tot we aan de waterloop van de Reusel staan, die we oversteken en dan direct het oeverpad naar links volgen. Even verderop worden we van de Reusel naar rechts afgeleid en bereiken we het zandpad van de Dunsedijk met vrij liggend fietspad. We wandelen naar links tot we op de T-splitsing met de Neterselsedijk uitkomen. Even naar rechts komen we aan de toegangsweg naar Herberg 'In den Bockenreyder' (17), een horecacomplex op een groot boerenerf, dat omsloten wordt door een boerderij, stallen en schuren en een klein, intiem woninkje onder een rieten dak. Het is een waardige plek om op de rondwandeling neer te strijken onder het genot van een drankje!

7 Weer op weg gaan achter de herberg even rechthoekig om dan meteen aan de bosrand langs de afstering van de weilanden naar links te wandelen. Zo komen we in het bosgebied, dat op de topografische kaart staat vermeld als De Hertgang (18). Aangekomen bij KNP55 staan we aan beekdal van de sterk meanderende Reusel. Nu volgen we het bospad op de oever van de beek naar rechts in de richting van KNP50. De route langs de Reusel brengt ons naar de Prins Hendriklaan bij de Poelebrug en KNP50. Op de Prins Hendriklaan wandelen we naar links tot op het punt waar het asfalt naar links afbuigt. Onze

route gaat hier rechthoekig tot aan KNP 51, waar we het asfalt oversteken en het zandpad nemen langs de bosrand. Op dit traject passeren we KNP52 en komen bij KNP53 op de Kinderlaan. We wandelen linksaf tot we aan onze linkerzijde zicht hebben op de holes van Golfbaan Midden-Brabant. Waar we het bos achter ons laten slaan we rechtsaf een brede zandweg in. Deze lopen we helemaal uit we bij KNP83 op de Groenstraat uitkomen. We volgen de verharding met de bocht naar rechts.

8 Voor huisnummer 30 slaan we rechtsaf en volgen we de oever van het Spruitenstroompje. Met de bocht naar links en komen uit op de Larestraat, die we oversteken. De route bereikt nu KNP82. Hier slaan we linksaf op het zandpad met aan de

noordzijde een bomenrij en komen op de Groenstraat. Rechtsaf langs de wegversmalling komen we voorbij Kwekerij Van Dommelen. Op de splitsing met naar rechts de doorgaande weg naar Baarschot blijven de Groenstraat volgen naar links en wandelen onder de N269 door richting Esbeek. Als we bij de oude doorgaande weg van Hilvarenbeek naar Lage Mierde aankomen, steken we over en bereiken langs KNP90 de bebouwing van Esbeek. Hier zijn we terug op het vertrekpunt van deze rondwandeling Café 'Schuttershof'. Het loont de moeite om nog even het kleine museum van Andreas Schotel (19) te bezoeken, die met zijn grafische werk het verleden van de dorpsgemeenschap voor de toekomst heeft behouden!

Omgevingsinformatie

1 - Andreas Schotel (1896-1984)

De Rotterdamse graficus en kunstenaar Andreas Schotel begint als patroontekenaar op een Rotterdamse tapijtenfabriek. Tijdens de WOI is hij als militair in Noord-Brabant gelegerd bij de grens met het door Duitsland bezette België. Als hij in 1916 uit dienst komt, gaat hij naar de Rotterdamse Kunstacademie en bekwaamt hij zich in de grafische kunsten. In 1922 komt hij in contact met Cornelis Sissingh, houtvester op het Landgoed de Utrecht, en woont een jaar met zijn gezin in de buurt van de brandtoren van Esbeek. Maar Esbeek blijft trekken en zo betreft er in 1923 een klein zomerhuisje, De Schuttel genaamd, dat nog steeds bestaat. Hier brengt hij met zijn gezin de zomermaanden door. Andreas Schotel was communist, maar het contact met de plaatselijke bevolking getuigde van wederzijds respect. Dit komt tot uiting in zijn naturalistische etsen, die het landschap en de werkende mensen tonen. De laatsten worden uitgebeeld vanuit de schoonheid van de werkzaamheden en niet zozeer als aanklacht tegen armoede. Zijn etsen bieden nauwkeurige tijdsdocumenten van alles wat eens gewoon was maar geleidelijk verdween is om plaats te maken voor nieuwe zaken, maar die op hun beurt eveneens weer verdwenen zijn. Toch vindt Andreas Schotel pas erkenning op hoge leeftijd. In 1979 wordt in Esbeek de Stichting Vrienden van Andreas Schotel opgericht. In mei 2009 wordt het Andreas Schotel Museum geopend in Café Schuttershof.

2 - Voormalige R.K. Kerk H. Adrianus

Deze aan eredienst onttrokken parochiekerk H. Adrianus is gebouwd in 1937 op de fundamenteën van de in 1889 gebouwde kerk naar een ontwerp van architect Hendriks uit Oss. Het is bouwpastoor Jurgens, zoon van een margarine-baron uit Oss, die in die tijd ook de verering van de H. Cornelius, patroon van het hoornvee en ook wel een boerenheilige genoemd, in gang zet. Het cultusobject waarmee de verering is begonnen, is een gepolychromeerd houten beeld van de H. Cornelius met als attributen de hoorn, de tiara en de staf. Maar de kerk bezat ook een relikwie van St. Cornelius (botresten), die rond 1900 door pastoor Jurgens is verworven. Een pelgrimsstroom vooral vanuit Tilburg en Goirle komt op gang met als hoogtepunt 1952, met zo'n 7000 bezoekers. Daarna loopt het aantal bedevaartgangers geleidelijk terug, met een snelle daling in de jaren zeventig van de vorige eeuw. Maar nu is zelfs die herinnering aan dit 'Rijke Roomsche Leven' helemaal in vergetelheid geraakt! Met de verbouwing van het kerkgebouw wordt in 2019 de Basisschool 'Torenlei', de

buitenschoolse opvang en de peuterspeelzaal in het aangepaste kerkgebouw ondergebracht.

3 - Kunstwerk De Verbinding

Dit kunstwerk De Verbinding van kunstenaar Hannes Verhoeven verwijst naar de halte aan de voormalige trambaan, die tussen 1907 en 1909 is aangelegd om de Kempen vanaf Tilburg via Esbeek naar het Belgische Poppel en Turnhout te ontsluiten. Er worden hoofdzakelijk post en bedevaartgangers naar het heiligdom van St. Cornelis in Esbeek vervoerd. In 1937 is die tramdienst opgeheven. Kunstenaar Hannes Verhoeven wil met deze drie introverte, kwetsbare figuren een sfeer van vervreemding oproepen en ze zonder voetstuk in het huidige straatbeeld zetten, verwijzend naar Andreas Schotel voor wie de tram zijn verbinding met Rotterdam is.

4 - Hannes Verhoeven (1984)

Deze beeldhouwer groeide op in een landelijke omgeving van het Brabantse Esbeek. die zijn artistieke blik sterk heeft gevormd. De natuur, het boerenleven en het ritme van het landschap vindt terug in de thema's in zijn werk. Zijn beelden kenmerken zich door een sobere vormtaal en een sterke verbondenheid met de omgeving waarin zij staan. Een belangrijke inspiratiebron voor Verhoeven is de kunstenaar Andreas Schotel, die lange tijd in Esbeek gewoond en gewerkt heeft en het Brabantse landleven heeft vast in prenten en tekeningen. Hannes Verhoeven voelt zich verwant met Andreas Schotels betrokkenheid en aandacht voor het alledaagse bestaan en zijn respectvolle benadering van boeren en arbeiders. Waar Schotel dit uitdrukte in grafisch werk, vertaalt Verhoeven de vergelijkbare thematiek naar ruimtelijke vormen en beelden. Door zijn werk en betrokkenheid bij de lokale kunstgemeenschap van Esbeek draagt Verhoeven bij aan het levend houden van de artistieke traditie in Esbeek. Zijn beelden in de openbare ruimte vormen een hedendaagse voortzetting van een cultuur waarin landschap, ambacht en mens onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn.

5 - Markante lindeboom

Aan de Spaaneindsestraat staat deze karakteristieke lindeboom met infopaneel. In het kader van 200 jaar Noord-Brabant is in 1998 deze lindenboom door de Werkgroep Heemkunde Esbeek als klein monument aangemeld op de lijst van meest fraaie lindebomen in ons land. In de 14e eeuw ligt achter deze linde Hoeve Hof ten Eynde. In die hoeve is eeuwenlang een herberg geweest. In 1680 woont er herbergier en boterkramer Jan Michiel Wouters, die er ook een winkel drijft. In 1710 is Mathijs van de Kieboom er herbergier. Wellicht is rond 1789 de laatste bewoner Jan van Laarhoven de planter van deze karakteristieke lindeboom. Een schets van Andreas Schotel laat deze boom zien.

6 - buurtschap Spaendershorst

Dit buurtschap dankt zijn naam aan Henric van der Spaendonck. die zich hier in 1390 vestigt op Hoeve De Clapstaart. Hier aan de Spaaneindsestraat staat een karakteristieke lindeboom met infopaneel. In het kader van 200 jaar Noord-Brabant is in 1998 deze lindenboom door de Werkgroep Heemkunde Esbeek als klein monument aangemeld op de lijst van meest fraaie lindebomen in ons land. In de 14e eeuw ligt achter deze linde Hoeve Hof ten Eynde. In die hoeve is eeuwenlang een herberg geweest. In 1680 woont er herbergier en boterkramer Jan Michiel Wouters, die er ook een winkel drijft. In 1710 is Mathijs van de Kieboom er herbergier. Wellicht is rond 1789 de laatste bewoner Jan van Laarhoven de planter van deze karakteristieke lindeboom. Aan de overzijde vinden we in een beeldentuin nog het kunstwerk De Houthakker van de Esbeekse kunstenaar Hannes Verhoeven.

7 - De Schuttel

Aan de Oranjabond staat het voormalige atelier van Andreas Schotel, die hier met zijn gezin sinds 1924 de zomermaanden doorbracht heeft. Aanvankelijk bivakkeert hij in een stal op het terrein van de Oranjabond en later in dit piepkleine rode tuinhuisje De Schuttel op dat zelfde terrein. Later

bouwt Andreas Schotel daar nog een slaapkamer bij van 2 x 2 meter en een piepklein atelier. In 2000 is De Schuttel, op initiatief van de Stichting Vrienden van Andreas Schotel Esbeek en de werkgroep Heemkunde Esbeek, gerestaureerd als blijvende blijk van waardering voor het werk van deze kunstenaar, die regelmatig in Esbeek werd gezien, fietsend door het dorp of tekenend en schilderend achter zijn schildersezel

8 - Boswachterswoning Oranjesbond van Orde

Dit pand is in 1905 gebouwd naar een ontwerp van de Hilvarenbeekse architect A. Verhoeven voor de Oranjesbond van Orde, een ontginningsmaatschappij, die in 1893 in Utrecht is opgericht. Het huis ligt oorspronkelijk aan de nu al lang verdwenen tramlijn naar België op de plaats van de afgebrande boerderij 't Zand. De oude bomen in de naaste omgeving van het huis wijzen hier nog naar. Oorspronkelijk heeft het een ossenstal, bergplaats voor gereedschappen en wagenhuis. De stal en wagenhuis zijn bij het woonhuis getrokken. Tussen het oude woon- en bedrijfsgedeelte zit een sprong in de voorgevel. Het opgaande werk bestaat uit handgevormde rode baksteen gemetseld in kruisverband, voorzien van een zwarte cementen plint. Boven het woongedeelte zien we in de topgevel een tegeltableau met de naam van de ontginningsmaatschappij 'Oranjesbond van Orde'. Deze topgevel is niet authentiek. Oorspronkelijk is hier een chalet-achtige bekroning met makelaar en windveren. De boswachterswoning valt op in de landschappelijke omgeving door zijn sobere ornamentiek en de gaafheid van het exterieur.

9 - Kunstwerk Zeeuwse boerinnen

Zij zijn hier in beeld gebracht door Hannes Verhoeven, zoals Andreas Schotel deze boerinnen destijds in het Esbeekse landschap heeft gezien en in zijn etsen heeft vereeuwigd. Deze 'versteende' vrouwen roepen de herinnering op aan de Zeeuwse boerenfamilies, die voor de ontginning van Landgoed De Utrecht naar Esbeek zijn gekomen. Vooral deze Zeeuwse boerinnen met hun bijzondere hoofdkapjes en hun zwart witte kleding zijn in die tijd een bijzonder verschijning in de Esbeekse velden.

10 - Kunstwerk De Melkfabriek

Dit opmerkelijk kunstwerk met de naam 'De Melkfabriek' aan de Andreas Schotel Route is een idee van Hannes Verhoeven en gerealiseerd door 50 vrijwilligers uit de Esbeek. Het draagt de naam 'De Melkfabriek' en geeft het contrast weer tussen de natuur en de opkomende industrie met een sterke link naar de tijd dat de mechanisatie steeds meer impact krijgt op het agrarisch landschap en de toekomst. Nu is immers in de tijd van de melkrobot de koe getransformeerd tot melkfabriek.

11 - Kunstwerk Verroeste Pk's

Het beeldt een boer uit op het land aan het werk met zijn paarden en ploeg, jarenlang een niet te wissen beeld in het Esbeekse landschap. Hij ploegde, egde, zaaide en maaide. De boer, zijn paard en het werktuig waren een drie eenheid, die een geoliede machine vormden. De beeldhouder Hannes Verhoeven heeft met zijn sculptuur de noeste werkkraft van de boer met zijn paard en ploeg als een verroeste machine willen vastleggen.

12 - Kunstwerk Baadsters in Broekeling

Aan de oever van waterplas Broekling, waardoor de Hoogeindsche Beek stroomt, staat dit kunstwerk van Hannes Verhoeven. Het is geïnspireerd op de etsen en aquarellen van Andreas Schotel, waarin hij een badende vrouw in drie poses heeft uitgebeeld. Om deze relatie te accentueren is er ook een ets van een zwemtafereel in de natuur op een ezel bij de beelden geplaatst.

13 - Landgoed De Utrecht

Het landgoed dankt zijn naam aan de Levensverzekeringsmaatschappij De Utrecht, die is voortgekomen uit het in 1883 opgerichte begrafenisfonds 'Let op Uw Einde'. De Utrecht belegde het geld van de verzekerden in obligaties, aandelen en vastgoed. Als geldbelegging heeft de

verzekeringsmaatschappij in 1899, op de grens van Nederland en België, een ontginningsproject gestart. 700 Hectare woeste grond van de gemeenten Hooge en Lage Mierde worden aangekocht met als doel een productiebos te planten voor de mijnbouwindustrie en de betere grond te verpachten als landbouwgrond. Het was in die tijd nog ongebruikelijk dat een verzekeringsmaatschappij in een dergelijk project als belegging investeerde. Op Landgoed de Utrecht worden in 1903 beeldbepalende gebouwen en een monumentale brandtoren met houtvesterswoning gebouwd in de stijl van de Amsterdamsche School door de architecten Jan Frederik Staal (1879-1940) en Alexander Kropholler (1881-1973). Zij houden nog steeds voor Landgoed de Utrecht de herinnering aan de tijd dat vanaf 1898 het heidegebied van 2700 hectare tussen Esbeek en Lage Mierde ontstaan is.

14 - Arnoldspark

Dit arboretum is in 1939 aangelegd naar een ontwerp van de Twentse tuinarchitect Petrus Hermannus Watzes (1871-1953) en de eerste boom wordt geplant op 8 augustus 1939 ter ere van de geboorte van Prinses Irene. Midden in het arboretum ligt een ovaalvormige vijver van waaruit drie diagonaal aangelegde lanen uitstralen. Bijzonder is er de imposante laan met exotische sequoia's of mammoetbomen. Op de noordzuidas heb je zicht op de brandtoren met houtvesterswoning. Daarnaast staat op de oostwestas het bijna zes meter hoge beeld 'Ontmoeting met de meester' van de beeldend kunstenaar Andreas Schotel, staande aan zijn ezel. Beeldhouwer Hannes Verhoeven heeft gekozen voor een realistisch portret en het nogal revolutionaire idee om het beeld in de typisch gekleurde trui van Schotel geheel polychroom uit te voeren. De sculptuur maakt onderdeel uit van de Andreas Schotelroute, die door dit deel van het landgoed verloopt.

15 - Natuurbegraafplaats De Utrecht

Op Landgoed De Utrecht beschikt sinds 2016 Natuurbegraafplaats De Utrecht over 27 hectare natuur waarin je kunt worden begraven. Het is een fraai terrein met een grote variatie in landschappen. Het is een relatief jong, open of gesloten bos met daartussen een groot, open heideveld, enkele vennen met vegetatie. Het terrein wordt doorkruist door een breed zandpad. Op het terrein zijn bankjes, ecologische elementen, zoals houtstapels en insectenhutten en rotspartijen aanwezig. Een bijzondere plek is het ereveld Kunstrijk, waar cultuurdragers als dichters en schrijvers herbegraven kunnen worden en zo een eeuwige en tijdloze rustplaats in de natuur krijgen, als hun graf elders geruimd moet worden. De bekendste cultuurdrager die hier rust is dichter en criticus Halbo C. Kool (1907-1985). Maar net als op de rest van het terrein mogen er op Kunstrijk geen grafstenen of monumenten komen. Alleen een vergankelijke boomschijf met naam en dichtregel zal die nieuwe rustplaats markeren.

16 - Landgoed Wellenseind

Het is een relatief jong landgoed, vernoemd naar het buurtschap met dezelfde naam, dat in de Late Middeleeuwen vanuit het naburige Lage Mierde is gesticht. Het is een nat gebied langs de meanderende Reusel en de Raamloop, een zijbeek van de Reusel. In 1915 is dit gebied aangekocht door textielabrikant Henri Van Puijenbroek, die er een landgoed sticht en tot ontginning overgaat. Het boerderijtje wordt verbouwd tot jachthuis en er komt een heidetuin. De rest wordt met naaldbos beplant en nabij de Reusel en Raamloop ontstaat een broekbos. Het gebied wordt ontwaterd om de houtproductie rendabel te maken, maar de kwel is sterker, zodat dit mislukt. Uiteindelijk laat hij een sluisstelsel aanleggen. Na zijn dood wordt het landgoed verkocht aan Fortis, de toenmalige eigenaar van Landgoed de Utrecht, die het in 2000 weer verkoopt aan Jan Zeeman, de oprichter van de gelijknamige winkelketen. Jan Zeeman stelt het in mei 2019 open voor bezoekers, die enkel vanaf het Ontmoetingscentrum Voor Anker het Landgoed Wellenseind kunnen bezoeken.

17 - Herberg 'In den Bockenreyder'

Dit horecacomplex op een groot boeren erf, dat omsloten wordt door een boerderij, stallen en schuren en een klein, intiem woninkje onder een rieten dak. Het is een waardige plek om op de

rondwandeling neer te strijken onder het genot van een drankje! Dit gebouwtje is de oorspronkelijke Herberg 'In den Bockenreyder', waarvan de naam ontsproten is in de gedachten van de oude Janus de Bruin, die hier ooit gewoond heeft. Hij moet over een geweldige fantasie beschikt hebben om de verhalen van de 'bokkenrijders', die vooral in de Kempen op de winteravonden aan de haardvuren de ronde gedaan hebben, hier tot leven te brengen. Het kleine optrekje heeft een interieur dat helemaal beantwoordt aan de van buiten gewekte verwachtingen: blank geschuurde houten tafels vol richels, rechte Brabantse, overigens rood geschilderde stoelen, petroleumlampen, een klein buffetje en een open houtvuur met de zwartberoete 'moor' aan de 'haal' er boven en een miniatuurdraaiboom er naast. De historie van het huisje gaat niet veel verder terug dan vóór WOII, maar de sfeer van het geheel wel, en ze geeft het gevoel, dat je hier eigenlijk niet met stadsschoenen maar met klompen aan de voeten moet zitten, zeker als je ziet dat de vloer met zand bestrooid is.

18 - Boswachterij De Hertgang met meanderende Reusel

Door het oude beekbos de Hertgang stroomt de typisch Brabantse waterloop van de Reusel, die hier voor kanalisatie gespaard is gebleven. De heldere beek meandert er lustig op los tussen de hoge weelderig begroeide oevers in een zandige bedding onder een dicht bladerdak en boetseert haar bochten. De Reusel wroet de wortelstelsels van de machtige eiken bloot en ondergraaft de oevers totdat twee bochten elkaar steeds dichter naderen en ten slotte op een dag de doorbraak forceren. In het beekdal is de onderbegroeiing velerlei. We zien uitbundige rododendrons, het Canadese krentenboompje en de Amerikaanse vogelkers, die door de bosbouwer de scheldnaam van 'bospest' heeft gekregen. Maar opvallend is ook de over de bodem woekerende klimop, die onschuldig lijkt, maar die meterslange klimopguirlandes zijn in de loop der jaren steeds brutaler geworden en zuigen zich als dikke touwen en armdikke behaarde kabels vast op de stammen van de eiken om die als met polieparmen in een uiteindelijk dodelijke omknelling te nemen. Zo zijn bos en beek zijn een tweeenheid, waarvan het ene deel zich niet zonder het andere denken laat en samen drukken het stempel op Boswachterij De Hertgang drukken!

19 - Andreas Schotel Museum

Het museum is gevestigd in Café 'Schuttershof' en is gewijd aan het leven en werk van de Rotterdamse kunstenaar Andreas Schotel (1896-1984). Hij is bekend om zijn etsen, tekeningen en grafisch werk, waarin hij het Brabantse plattelandsleven heeft vastlegde en waar hij zich heeft laten inspireren door de boeren, de ambachtslieden en het landelijke bestaan. Het museum toont een vaste collectie grafiek, schetsen en persoonlijke voorwerpen, zoals zijn drukpers. Bezoekers krijgen inzicht in de artistieke ontwikkeling van Andreas Schotel en zijn nauwe band met de dorpsgemeenschap. Daarnaast organiseert het museum wisselende tentoonstellingen en educatieve activiteiten en biedt zo een combinatie van kunst, geschiedenis en natuurbeleving.

